Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto

Dnro 315/2022
Dnro 321/2022
Dnro 322/2022

Anssi Kainulainen

12.1.2023

Ympäristövaliokunta

MTK kirjallinen lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle Valtioneuvoston selonteoista VNS 4/2022 vp Valtioneuvoston selonteko Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma Kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa 2035, VNS 6/2022 vp Valtioneuvoston selonteko Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia ja VNS 7/2022 vp Valtioneuvoston selonteko maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua selonteoista VNS 4/2022 vp, VNS 6/2022 vp ja VNS 7/2022 vp. Kirjalliset huomiot selonteoista esitämme seuraavasti.

MTK:n huomiot koskien VNS 4/2022 vp Valtioneuvoston selonteko Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma Kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa 2035

Maatalouden osalta keskeisin maataloustuotantoa ohjaava politiikkaraami on EU:n yhteinen maatalouspolitiikka CAP. Sen mahdollistamat reunaehdot asettavat keskeisimmät puitteet maataloutta koskevalle ilmastotyölle. Suomi käyttää EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mahdollistamat keinot myös päästövähennysten aikaan saamiseksi maatalouspolitiikan muiden tavoitteiden ohella.

MTK huomioi, että taakanjakosektorin rooli EU:n ilmastopolitiikassa on vahvassa murroksessa. Voidaan jopa esittää näkemys, että onko taakanjakosektorilla lainkaan vuoden 2030 jälkeen roolia EU:n ilmastopolitiikassa? Taakanjakosektorin epäselvän roolin johdosta myös Suomen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman toimeenpanoon ja sääntelykeinojen johdonmukaisuuteen liittyy merkittävää epävarmuutta. Kysymys on maatalouden harjoittajille merkittävä, koska 23 % Suomen taakanjakosektorin päästöistä tulee maataloudesta ja Suomen taakanjakosektorin tavoitetasoa esitetään kasvatettavaksi yhdessä Ruotsin kanssa EU:n kunnianhimoisimmalle tasolle – 50 % 2030. Jo nyt voidaan sanoa, että Suomi tarvitsee EU-tason velvoitteiden täyttämiseen EU-lainsäädännön sallimat joustomahdollisuudet vähintään 2030 asti.

MTK huomauttaa, että jos liikenteen jakeluvelvoitetta ei toteuteta aikaisemmin päätetyn kunnianhimon mukaisena, muodostuu muusta taakanjaon ilmastotyöstä hyvin vaikeaa. Liikenteen jakeluvelvoite on ollut yksittäisistä politiikkakeinoista merkittävin taakanjakosektorin päästöjä vähentävä keino.

Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto Dnro 315/2022
Dnro 321/2022
Dnro 322/2022

Anssi Kainulainen

12.1.2023

Luonnonvarakeskus on laatinut MTK:n tilauksesta ja hallitusohjelman mukaisesti maatalouden ilmastotiekartan, jossa määritellään 3 vaihtoehtoista skenaariota maatalouden päästöjen kehittymisestä ja hahmotellaan keinoja, joilla päästöihin voidaan vaikuttaa: Ilmastotiekartta - MTK. MTK:n näkemyksen mukaan maatalouden ilmastotiekartassa osoitetut keinot ovat vasta osittain hyödynnetyt nyt lausunnoilla olevissa selonteoissa.

Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa todetaan metsityksestä seuraavasti: *"Metsitetään joutoalueita, kuten maatalouskäytön ulkopuolelle jääneitä peltolohkoja ja entisiä turvetuotantoalueita vuonna 2021 voimaan astuneen metsitystukilain (1114/2020) nojalla. Tukijärjestelmä on suunnattu yksityisille maanomistajille ja on voimassa vuoden 2023 loppuun asti. Vuoden 2023 jälkeiselle ajalle arvioidaan edellytyksiä metsitystuen jatkamiselle sekä tukijärjestelmän mahdollista laajentamista myös viljelyssä oleville pelloille..."* MTK esittää, että jo määräaikaista vuoden 2023 loppuun voimassa olevaa metsitystukilakia muutettaisiin ehdoiltaan siten, että tuen ulkopuolelle jääneet vuoden 2019 jälkeen pinta-alatukea hakeneet peltolohkot voitaisiin sisällyttää tuen piiriin. Loogista olisi, että kaikki ne lohkot joille tukea ei ole haettu uuden CAP-ohjelmakauden mukaisia tukia, voisivat olla oikeutettuja metsitystukeen. Näin määräaikainen laki voisi toimia loppuun asti siten, että maanomistajilla olisi todellinen mahdollisuus päättää viljelystä tukikauden päättyessä poistuvien peltolohkojen jatkokäytöstä ilmastomyönteisesti metsittäen vielä vuoden 2023 verran. MTK:n näkemyksen mukaan metsityslakia tulee jatkaa myös vuoden 2023 jälkeiselle ajalle myöhemmin kohdassa VNS 7/2022 vp Valtioneuvoston selonteko maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta MTK:n esittämällä tavalla.

MTK:n huomiot koskien VNS 6/2022 vp Valtioneuvoston selonteko Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia

Marinin hallituksen tuottama Valtioneuvoston selonteko Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia painottaa merkittävästi ilmastoasioita selonteossaan, joka perinteisesti on painottanut energian saatavuuteen vaikuttavia tekijöitä. Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainaan helmikuussa 2022, ovat energiapolitiikan lyhyen aikavälin prioriteetit muuttuneet merkittävästi hallitusohjelman laatimisen ajasta. Ilmasto- ja energiastrategian kannalta merkityksellistä on, että energian saatavuuteen ja hintaan liittyvät kysymykset ovat keskeisiä niin kansallisesti kuin EU-tasollakin seuraavien vuosien aikana.

MTK pitää Valtioneuvoston selonteossa Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia määriteltyjä toimenpiteitä pääsääntöisesti onnistuneina. Keskeiset maatalouteen ja maankäyttösektoriin liittyvät toimenpiteet käydään läpi tarkemmin maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa (MISU).

Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto Dnro 315/2022
Dnro 321/2022
Dnro 322/2022

Anssi Kainulainen

12.1.2023

Biokaasun osalta MTK huomioi, että istuvan hallituksen aikana laadittiin ensimmäinen kansallinen biokaasuohjelma. Työ on alkanut tuottaa tuloksia biokaasuinvestointien muodossa. Biokaasuun panostaminen on osoittanut arvonsa Venäjän hyökkäyssodan eskaloiduttua. MTK esittää, että seuraava hallitus laatisi päivitetyn kansallisen biokaasuohjelman työn jatkamiseksi ja mm. RePowerEU-toimintaohjelman ja Uusiutuvan energian direktiivin tavoitteisiin vastaamiseksi. Uudessa biokaasuohjelmassa tulisi arvioida mitkä osat Marinin hallituksen biokaasuohjelmasta tuottivat tuloksia ja mitä uutta toimiala tarvitsee kehittyäkseen?

MTK pitää niin ilmasto- ja energiatavoitteiden kuin muidenkin yhteiskunnan metsiä koskevien tavoitteiden näkökulmasta ensisijaisen tärkeänä, että puumarkkinat säilyvät aidosti markkinaehtoisina. MTK:n näkemyksen mukaan on hyvä, että biomassojen keskeinen rooli Suomen energiajärjestelmässä on huomioitu myös ilmasto- ja energiastrategiassa.

MTK:n huomiot koskien VNS 7/2022 vp Valtioneuvoston selonteko maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta

“Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) on ensimmäinen koko maankäyttösektorin eli maatalousmaan, metsätalouden ja muun maankäytön kattava ilmastosuunnitelma. Päämääränä on kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti edistää maankäytön, metsätalouden ja maatalouden siirtymistä kohti ilmastokestävyyttä eli päästöjen vähentämistä, nielujen aikaansaamien poistumien vahvistamista sekä sopeutumista ilmastonmuutokseen.”

MTK huomioi, että maankäyttösektorin toimille ominainen piirre on, että siellä tehtävät toimenpiteet vaikuttavat pitkällä aikavälillä päästö/nielukehitykseen, eikä helppoja pikavoittoja ole saavutettavissa.

MTK huomauttaa myös, että monilta osin maankäyttösektorin toimien ilmastovaikutuksiin liittyy merkittäviä epävarmuuksia, mm. mittaustietojen rajallisuuteen ja kehittymiseen liittyen. Epävarmuuksia on lueteltu selonteon kappaleessa 8.4.

MTK:n näkemyksen mukaan Valtioneuvoston selonteossa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta määritellyt toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia ja toteutuessaan tuottaisivat ilmastohyötyjä. Erityisen ansiokkaana MTK näkee, että suurimpaan osaan esitetyistä maatalouden toimenpiteistä rahoituslähteeksi on onnistuttu laittamaan yhteinen maatalouspolitiikka CAP ja metsätalouden toimenpiteistä KEMERA/METKA. Tällöin toimenpiteet tulevat rahoitetuksi osana sitä suunnittelujärjestelmää joka sääntelyn kohteiden kannalta on hallinnollisesti tuttu. Käytettäessä CAP prosessia, toteutuu tuottajien ja hallinnon välisen sopimisen läpikulussa hyväksi koeteltu malli. CAP:ssa on huomioitava rahoituksen tasapainoinen käyttö.

Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto

Dnro 315/2022
Dnro 321/2022
Dnro 322/2022

Anssi Kainulainen

12.1.2023

Selonteon kappaleessa 7.3 Joutoalueiden ja heikkotuottoisten peltojen metsitys kuvataan, miten metsitystukea on ajatus säädellä kahdessa eri osassa tulevina vuosina. 7.3.1 kuvataan Joutoalueiden määräaikainen metsitystuki. *Joutoalueiden metsittämistä koskeva tukijärjestelmä tuli voimaan vuoden 2021 alusta ja tukijärjestelmä on määräaikainen vuoden 2023 loppuun. Toimeenpano arvioidaan ja sen jatkamisesta ja päivittämisestä linjataan vuoden 2023 aikana. Ohjauskeinona käytetään lakia metsityksen määräaikaisesta tukemisesta 1114/2020. Arvioinnin pohjalta on määrä tehdä päätöksiä jatkosta vuodesta 2024 eteenpäin.* MTK:n näkemyksen mukaan on ilmeistä, että jatkolle on tarvetta. Samalla kun jatkosta päätetään tulisi nykyisen lain rajoite, jonka mukaan vuoden 2019 jälkeen saadut pinta-alatuet estävät metsitystuen saamisen poistaa.

Kappaleessa 7.3.2 Heikkotuottoisten metsitykseen soveltuvien peltojen metsitys kuvataan erillinen järjestelmä heikkotuottoisten, metsitykseen soveltuvien kivennäismaa- ja (ohutturpeisten) turvepeltojen metsittämiseksi. Ohjauskeinona olisi Kansallinen metsittämistuki (ei sisälly CAP-suunnitelmaan) heikkotuottoisille ja ohutturpeisille pelloille. Valmistelu toteutettaisiin vuonna 2023 ja toimeenpano tapahtuisi vuosina 2024–2028. Toimenpiteeseen on varattu resurssit julkisen talouden suunnitelmassa toimeenpanoon 2 miljoonaa euroa vuonna 2024, 4 miljoonaa euroa vuonna 2025 ja vuosina 2026–2028 6 miljoonaa euroa. MTK pitää toimenpidettä kannatettavana ja kiirehtii sen toimeenpanoa siten, että jatkumo kohdassa 7.3.1. kuvatun joutoalueiden metsitystuen ja kohdassa 7.3.2 kuvatun heikkotuottoisten metsitykseen soveltuvien peltojen metsitystuen välillä saadaan toteutumaan ilman katkosta. Valmistelun yhteydessä tulee tarkastella uudelleen nykyisen joutoalueiden metsitystuen kohdevalintaa erittäin rajoittavat tukiehdot. MTK:n näkemyksen mukaan olisi myönteistä, että maanomistajilla olisi niin halutessaan laajemmat valtuudet esittää metsitettäväksi ruuantuotannon kannalta toissijaisia peltolohkoja. Metsityksen kautta kyseisien lohkojen maaperäpäästöt pienenisivät ja hiilensidonnassa pystyttäisiin tuottamaan myönteisiä tuloksia viimeistään keskipitkällä aikavälillä.

Selonteko esittää osiossa: *"7.7 Edistetään hiilen sidonnan ja varastoinnin sekä päästöjen vähentämisen markkinoita sekä kannustimia",* että: *"Edistetään hiilimarkkinoita koskevien pelisääntöjen kehittämistä ja pilotoidaan käytännön kokeiluhankkeiden kautta hiilimarkkinoiden soveltuvia menetelmiä ja ratkaisumalleja. Seurataan ja vuorovaikutetaan EU:n hiilimarkkinoiden kehittämistä koskeviin toimiin. Toimella tavoitellaan merkittävää päästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista.*" MTK:n näkemyksen mukaan pilotoinnin ja kokeiluhankkeiden osalta toimenpide on lähtenyt hyvin käyntiin. MTK:lle on kuitenkin jäänyt epäselväksi, miten valtio omilla toimillaan pyrkii edistämään markkinoiden syntymistä vapaaehtoisen hiilensidonnan ympärille? MTK:n näkemyksen mukaan valtion tulisi edistää pelisääntöjen kehittymistä ja markkinoiden läpinäkyvyyttä siten, että suomalaisilla maanomistajilla olisi nykyistä paremmat edellytykset päästä kansainvälisille kompensaatiomarkkinoille. Suoraviivaisin keino tähän olisi, että valtio omalta osaltaan huolehtisi läpinäkyvyysrekisterin tuottamisesta markkinoiden vakuuttamiseksi, että kaksois-laskentakysymys ratkaistaan asiallisesti Suomessa tuotettujen yksiköiden osalta. Esimerkiksi Ruotsi ja Sveitsi ovat omalta osaltaan asian jo ratkaisseet. Siten toimialan toimintaympäristö on näissä maissa Suomea ennustettavampi ja kilpailukykyisempi.

Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto Dnro 315/2022
Dnro 321/2022
Dnro 322/2022

Anssi Kainulainen

12.1.2023

Helsingissä 12.01.2023

Anssi Kainulainen
energia-asiantuntija

Päivi Nerg
Elinvoimajohtaja

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2403
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2403
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi